

ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

УДК 347.965

Назарій Бочуляк
адвокатське об'єднання
“Бочуляк і партнери”

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК ДОМІНАНТА АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

© Бочуляк Н., 2019

Грунтовно досліджено незалежність як домінанту адвокатського самоврядування. Актуалізується питання про місце та роль адвокатури у державі та суспільстві, висвітлено сутнісну характеристику цього правозахисного інституту. Виокремлено структурні елементи, за допомогою яких забезпечується незалежність адвокатської діяльності. Проаналізовано проблеми реалізації принципу незалежності адвоката під час виконання його професійних обов'язків. Доведено, що адвокатура є одним із головних інститутів громадянського суспільства, позаяк забезпечує захист прав, свобод й законних інтересів фізичних чи юридичних осіб наданням професійної правничої допомоги.

Ключові слова: адвокатське самоврядування; інститут адвокатури; адвокатська діяльність; незалежність; держава; правова допомога; Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”.

Назарій Бочуляк

НЕЗАВИСИМОСТЬ КАК ДОМИНАНТА АДВОКАТСКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Основательно исследовано независимость как доминанту адвокатского самоуправления. Актуализируется вопрос о месте и роли адвокатуры в государстве и обществе, изложена сущностная характеристика этого правозащитного института. Выделены структурные элементы, с помощью которых обеспечивается независимость адвокатской деятельности. Проанализированы проблемы реализации принципа независимости адвоката в процессе выполнения его профессиональных обязанностей. Доказано, что адвокатура является одним из главных институтов гражданского общества, поскольку обеспечивает защиту прав, свобод и законных интересов физических или юридических лиц путем предоставления профессиональной юридической помощи.

Ключевые слова: адвокатское самоуправление; институт адвокатуры; адвокатская деятельность; независимость, государство; правовая помощь; Закон Украины “Об адвокатуре и адвокатской деятельности”.

Nazari Bochlylyak
lawyers' union
“Bochuliak and partners”

INDEPENDENCE AS A DOMINANT FOR LAW SELF-GOVERNMENT

The issue of the place and role of the bar in the state and society is updated, and the essential characteristic of this human rights institute is highlighted. The structural elements by which the independence of the legal profession are distinguished. The problems of realization

of the principle of independence in the process of the lawyer's performance of his/her professional duties are analyzed. It is proven that the bar is one of the main institutions of civil society, as it protects the rights, freedoms and legitimate interests of individuals or legal entities through the provision of professional legal assistance.

Key words: lawyer's self-government; Institute of Advocacy; lawyer's activity; independence; state; legal assistance; Law of Ukraine "On Advocacy and Advocacy".

Постановка проблеми. Нині розв'язання глобальних питань акомодатції правових норм до змін у політичному, економічному та соціальному бутті соціуму супроводжується системним реформуванням правових інститутів, що гарантується реалізацією певних новацій у національному законодавстві. Особливо актуальним у цьому контексті є коригування діяльності інституту адвокатури як одного із визначальних елементів ефективного функціонування механізму правосуддя та розвитку правової держави загалом, позаяк адвокатська діяльність за природою, зазвичай, передбачає зіткнення із інтересами протилежної сторони, не завжди згідно із правовими нормами. Тому потрібні додаткові гарантії безпеки й незалежності адвокатської діяльності та основних її складових.

Судова конституційна реформа 2016 р. торкнулася статусу інституту адвокатури, зокрема, Розділ VIII "Правосуддя" Основного Закону доповнено ст. 131–2, у якій задекларовано, що для надання професійної правничої допомоги діє адвокатура. Важливим поступом для Конституції України стало введення інституту адвокатури до системи правосуддя. Разом з тим, законодавець гарантував адвокатурі незалежність, що дає підстави стверджувати про принцип незалежності адвокатури як один із конститутивних принципів її організації та діяльності.

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичні засади організації та діяльності інституту адвокатури на концептуальному рівні досліджувало чимало науковців, а саме: О. М. Бандурка, М. О. Баймуратов, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов, Ю. Г. Барабаш, Т. В. Варфоломеева, А. М. Колодій, А. Т. Комзюк, В. В. Кравченко, В. П. Колісник, М. В. Лошицький, Н. А. Мяловицька, С. І. Мінченко, О. В. Марцеляк, О. В. Негодченко, М. П. Орзіх, А. Ю. Олійник, В. Ф. Погорілко, О. В. Синеокий, В. О. Серьогін, О. В. Скрипнюк, О. В. Тимошук, Л. В. Тацій, О. Д. Тихомиров, Ю. М. Тодика, В. М. Шаповал, Ю. С. Шемшученко та ін. Доктринальним підґрунтям нашого дослідження стали наукові розвідки вчених Т. Вільчик, К. Коваль, С. Калинюк, В. Святоцької, І. Назаров, О. Михайленко, О. Фазекоша та інших.

Мета статті – окреслити теоретико-правові проблеми, пов'язані із реалізацією принципу незалежності адвокатури як основної гарантії її діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні держава перебуває на стадії нового правового обґрунтування діяльності інституту адвокатури, який за період свого існування набув великої значущості. Гарантувавши у ст. 59 Конституції України кожному право на професійну правничу допомогу [1], ухваливши Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" [2], держава зумовила вихід адвокатури за межі судової системи та істотно розширила офіційне визнання сфери її дії, підвищивши соціальний статус у соціумі, визнавши адвокатуру інститутом. Втім, чимало питань діяльності цього правозахисного інституту залишаються невирішеними. В Україні тривають жваві дискусії стосовно визначення місця та ролі адвокатури у суспільстві, дискусійним є питання щодо міри допустимості втручання держави у діяльність інституту адвокатури, посилення гарантій її незалежності [3, с. 63].

Ефективний розвиток справедливого права в бутті сучасного соціуму задля гарантування високого правового порядку (зокрема щодо питань державного примусу) визначає строге збереження та утвердження правничих цінностей, усіх досягнень людства у сфері гарантій прав і свобод людини, а також юридичних модусів, які гарантують максимальну реалізацію правових ідеалів й цінностей. Тому, відповідно до наукової позиції П. Матвеева, доконечним є постійне,

стійке сповідування у практичній площині чинних юридичних принципів й механізмів, що виражають такі правові ідеали та цінності [4, с. 115].

Незаперечним є той факт, що визначальне місце серед низки таких правових цінностей посідає саме домінанта незалежності, адекватно до якої права і свободи людини нині виступають вершиною правової матерії та за природою є невід'ємною складовою позитивного права – загальними основами, конститутивними орієнтирами для чинного законодавства [5, с. 139]. Відтак, вони зобов'язані бути базисом правової політики держави, скеровувати правотворчу діяльність, виступати пріоритетом у системі юридичних норм, правових процедур й порядків; вони є основним критерієм під час тлумачення права, еталоном у розвитку правосвідомості, формуванні загального ставлення до права з боку всіх суб'єктів: громадян, посадових осіб й держави загалом [6, с. 77].

Упродовж всієї людської цивілізації проблема обмеження прав і свобод людини зі сторони владних інститутів у політико-правовому плані є однією з найактуальніших. Сьогодні в контексті ідеї та практики правової державності означена проблема набула особливого звучання, позаяк права і свободи людини і надалі порушують як самі індивіди, так і держава [7, с. 251].

Новітні наукові розвідки з проблематики адвокатури дефініцію “незалежний” тлумачать як основний принцип інституту адвокатури, а також, окреслюючи статус адвоката, законодавець декретує гарантії його незалежності, себто незалежність адвокатської діяльності. Сам термін “незалежний” тлумачиться як такий, який не залежить кого-, чого-небудь, не підкоряється комусь, чомусь; можливість приймати самостійні рішення, які виходять з власної волі, відповідають особистим запитам та інтересам й не вимагають зовнішніх наказів чи вказівок [9, с. 228]. Категорія незалежності може по-різному тлумачитися, проте завжди потрібно конкретизувати, щодо яких зовнішніх об'єктів її розглядають. Безумовно, незалежність може бути повною, утім, визначають певні межі, до яких можна бути незалежним, або ж окреслюють коло суб'єктів, які мають право (чи не мають) здійснювати зовнішній вплив [10, с. 170].

Слушно зауважує О. Михайленко, що незалежність слід відокремлювати від самостійності, бо якщо перша передбачає здійснення своїх повноважень, процесуальної діяльності без жодного незаконного впливу, а не підзвітності, то самостійність означає вільну участь в оцінюванні доказів, розгляді й прийнятті рішення відповідно до законодавства та власного переконання [11, с. 51–52].

Задля оптимальної реалізації власної професійної діяльності адвокату вкрай необхідна незалежність, передусім від осіб та органів, у провадженні яких перебуває довірена йому справа, а також від інших посадових осіб і владних структур. Саме право на незалежність є однією із визначальних атестацій професії адвоката. Основними її засадами повинні бути моральна свобода, значний професійний досвід, високий рівень загальної та правової культури. Оскільки стороною, яка намагається упродовж всього історичного розвитку державної самобутності контролювати діяльність інституту адвокатури, є сама держава, виникає нагальність актуалізації проблеми взаємин адвокатури та держави в представництві певних органів: адміністративних, правоохоронних, судових тощо.

У демократичному суспільстві адвокатура діє як незалежна інституція, себто не підвідомча державі, убезпечена від будь-якого побічного втручання. В Україні адвокатура є особливим правозахисним інститутом, що визначається його публічно-правовим статусом. Про її особливість також свідчить імператив професійного захисту прав та законних інтересів осіб у суді, надання державою права на професійну правничу допомогу всім юридичним й фізичним особам. Саме незалежність інституту адвокатури є одним із визначальних принципів адвокатської діяльності. Відтак, необхідні не лише надійні механізми забезпечення означеного принципу, але й безумовне його дотримання [8, с. 117].

Адвокатура є одним із головних інститутів громадянського суспільства, котрий не входить до системи ні державної влади, ні органів місцевого самоврядування. Тому органи державної влади та місцевого самоврядування не мають права втручатися в адвокатську діяльність, лише винятково тоді, коли ця діяльність суперечить чинному законодавству. Оскільки Україна перебуває на етапі становлення її як правової держави, то це відповідає завданням й принципам адвокатури як

інституції, що забезпечує захист прав, свобод й законних інтересів фізичних чи юридичних осіб, надаючи професійну правничу допомогу. Отже, зосередимо увагу на виокремленні інституту адвокатури як незалежної організації.

Разом з тим, незалежність інституту адвокатури можна тлумачити по-різному, зважаючи на те, від кого або ж для чого повинна бути незалежною адвокатура. Від кого – від держави в особі її владних органів (адміністративних, правоохоронних, судових тощо) і посадових осіб. Для чого – для реалізації власної конституційної місії стосовно захисту прав і свобод мати фактичну можливість захищати права та законні інтереси осіб, запобігати їх порушенню, зокрема і з боку держави [12, с. 430].

Адвокатура має гарантії незалежності в кожній правовій демократичній державі. Інституційно такі гарантії реалізуються через принципи самоврядування й саморегулювання.

Такими самими є міжнародні стандарти, визначені Рекомендаціями Ради Європи (25 жовтня 2000 р.), Основними принципами ООН щодо ролі адвокатів (14 грудня 1990 р.), резолюціями Парламентської асамблеї Ради Європи та іншими міжнародними документами. Хартія основних принципів європейської юридичної професії та Кодекс поведінки європейських адвокатів проголошують незалежність професії адвоката та її самоврядність визначальними цінностями.

У висновку Міжнародної асоціації адвокатів незалежність адвокатури визначається, по-перше, як незалежність від впливу держави – втручання у відносини адвоката та клієнта, що заважає першому належно виконувати свої професійні обов'язки; по-друге, незалежність – це адвокатське самоврядування, себто інститут адвокатури та його члени зобов'язані самостійно управляти власними справами. Проте державні органи (уряд, парламент, суд) та посадові особи можуть виявляти певний інтерес до діяльності інституту адвокатури; по-третє, незалежність, в основу якої покладено порядність адвоката [8, с. 120].

У Загальному кодексі правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства незалежність визначається як конститутивний принцип адвокатської діяльності. А саме: “завдання, які виконує адвокат у процесі професійної діяльності, вимагають його повної незалежності та відсутності щодо нього будь-якого впливу, пов'язаного, передусім, з його особистим інтересом або зовнішнім тиском”, позаяк “Незалежне становище адвоката сприяє зміцненню в суспільстві довіри до процедур правосуддя і неупередженості суддів” [13]. Вірогідно, що саме відсутність адвокатського самоврядування упродовж довгого періоду в Україні є одним із визначальних чинників низького рівня довіри соціуму до суддівської системи.

Преамбула професійних правил адвокатів Європейського Союзу в п. 1.1 визначає адвокатуру як незалежний, вільний, цілісний професійний стан [8, с. 122]. У Хартії основоположних принципів діяльності європейських адвокатів принцип незалежності та свободи адвоката щодо ведення справи клієнта передбачає, що він повинен бути вільним у політичній, економічній та інтелектуальній площинах задля ефективної реалізації власної діяльності, себто бути незалежним від держави, владних інтересів, а також не дозволяти того, щоб його незалежність була скомпрометована незаконним впливом ділових партнерів [14].

Правила адвокатської етики Міжнародного Союзу (Співдружності) адвокатів декретують, що адвокат у власній професійній діяльності незалежний. Це, зокрема, визначено й Правилами адвокатської етики в Україні, які зобов'язують адвоката до максимальної незалежності під час реалізації професійних прав й обов'язків, вимагають протистояти будь-якій спробі посягання на його незалежність, займати принципову позицію щодо цього [8, с. 122].

Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів незалежність адвокатури визначають як конститутивну гарантію захисту прав людини та доконечну умову для оперативного доступу до юридичних послуг [16]. Для забезпечення правопорядку адвокатура повинна бути незалежною під час здійснення професійних обов'язків, адвоката в жодному випадку не можна ототожнювати з владою. А юристи, які, надаючи професійну правничу допомогу особам, фінансуються частково або повністю за рахунок державних коштів, за слушним переконанням вченої К. Коваль, зобов'язані користуватись гарантіями професійної незалежності так: 1) аналогічні організації чи програми довіряють незалежному правлінню, яке здійснює контроль над політикою,

персоналом та бюджетом; 2) визнання того, що первинним для адвоката є зобов'язання перед клієнтом, представляючи якого, він зобов'язаний поводитися адекватно до професійного судження та власної совісті [17, с. 4].

Позаяк, на думку дослідниці, незалежність – це не тільки відсутність того чи іншого впливу, а й свобода діяти у певних випадках на власний розсуд, незалежність вона зараховує до тих категорій, які не можна аналізувати як часткові, як і свобода, незалежність є винятково абсолютною. Тобто адвокат у процесі професійної діяльності не повинен ні залежати від певних обставин, осіб (когось, чогось), ні бути підлеглим [17, с. 4].

Науковець Л. Трунова, вивчаючи питання незалежності адвокатів, апелює до дефініції “адвокатського імунітету” як особливих прав, пільг, привілеїв, переваг тощо. Дослідниця зауважує, що завершальною метою процесуального імунітету адвоката є гарантування його посиленого захисту від необґрунтованих посягань та створення оптимальних умов для безперешкодного й оперативного виконання покладених на нього державних та громадських функцій [18, с. 18].

Практична реалізація принципу незалежності адвоката безпосередньо зумовлена дуалістичною природою інституту адвокатури в правовій державі. З одного боку, адвокат – необхідний елемент у системі правосуддя, а з іншого – професійний консультант громадян та їх інституцій (об'єднань). Цю бінарну функцію адвокат може реалізовувати лише в тому випадку, якщо йому забезпечена необхідна незалежність. Саме ця незалежність створює адвокату можливість співвідносити й врівноважувати двосторонні інтереси та займати певну правову позицію між двома полюсами [8, с. 134].

Незалежність інституту адвокатури, згідно з науковою позицією Т. Вільчик, зумовлена його можливостями самостійно вирішувати проблеми внутрішнього життя, а також змістом (характером) відносин із державними інститутами [3, с. 67]. Разом з тим ознаками незалежності адвокатури, вважає О. Бойко, є масштаб повноважень органів адвокатського самоврядування у вирішенні внутрішніх корпоративних проблем і потенції обмеження їх методами зовнішнього контролю – органами державної влади [8, с. 35]. Великою мірою незалежність адвоката визначається його статусом під час взаємодії із державними інститутами у різних видах й стадіях судочинства. За слушним твердженням Н. Муратова, лише законодавча рівність інститутів захисту й обвинувачення та незалежність адвокатури від адміністративного державного контролю є надійним гарантом захисту прав і свобод людини [19, с. 41]. Ця незалежність може обмежуватися тільки в інтересах ефективного здійснення професійних обов'язків адвокатом й в інтересах правосуддя у межах, визначених процесуальним законодавством та професійною етикою [3, с. 67].

У ювілейному виданні “П'ять років успіху” Національної асоціації адвокатів України окреслено три шляхи, якими забезпечується саморегулювання та незалежність інституту, а саме:

- надання кожному адвокату права обирати та бути обраним до органів адвокатського самоврядування свого регіону або національного рівня. До складу органів адвокатського самоврядування можуть бути обрані лише адвокати, які мають не менше ніж п'ять років стажу та внесені до ЄРАУ;

- створення регіональних органів адвокатського самоврядування як окремих юридичних осіб із власним бюджетом та повним спектром повноважень. Національна асоціація адвокатів України не втручається у діяльність регіональних органів адвокатського самоврядування та в професійну діяльність адвокатів;

- надання адвокатурі виключного права на встановлення кваліфікаційних вимог для входу у професію, визначення порядку підвищення кваліфікації та застосування дисциплінарних процедур стосовно адвокатів, які працюють. Практичну реалізацію цих повноважень доручено Кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури (КДКА) та Вищій кваліфікаційно-дисциплінарній комісії адвокатури (ВКДКА) [20].

Отже, адвокатура як ефективний конституційний правозахисний інститут зможе повноцінно реалізуватися лише тоді, коли стане справді незалежною та самоврядною. Тому необхідно на законодавчому рівні чітко окреслити гарантії незалежності адвокатської діяльності, механізми її реалізації, демократичну та прозору процедуру формування адвокатського самоврядування. Саме

втілення базових принципів незалежності та самоврядності інституту адвокатури дасть змогу вибудувати інші визначальні засади його діяльності, позаяк, без гарантування домінуючих й конститутивних принципів, решта вивідних позбавлені фундаменту.

Висновки. Отже, структурними елементами принципу незалежності адвокатської діяльності є незалежність як від правоохоронних органів, так і від держави загалом. По-друге, процесуальні гарантії, зміст процесуальних норм конституційного, кримінального, цивільного, господарського галузей права зобов'язані забезпечувати рівність прав адвоката з іншими суб'єктами процесу. По-третє, дотримання адвокатської таємниці, забезпечення якої становить одну із визначальних гарантій незалежності адвоката, а саме забезпечує імунітет довірителя, є важливою умовою оптимальної співпраці адвокат–клієнт. По-четверте, незалежність від власних інтересів, себто незалежність не лише від зовнішніх чинників, але і від внутрішніх. По-п'яте, адвокат повинен бути незалежним від клієнта, позаяк зобов'язаний зберегти довіру третіх осіб й суду та убезпечити власну якісну діяльність. По-шосте, незалежність адвоката від ділових партнерів, які в жодному випадку не повинні вчиняти тиск стосовно правової позиції адвоката, факту укладання адвокатської угоди. По-сьоме, функціонування адвокатського самоврядування, яке покликане захищати права адвокатів та їх незалежність. По-восьме, гарантії безпеки адвоката, що є запорукою ефективної адвокатської діяльності. Отже, незалежність як домінанта адвокатської діяльності є органічним й невід'ємним елементом якісного функціонування інституту адвокатури, без гарантування якого неможливо забезпечити успішний захист прав та свобод людини і громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30, ст. 141. *База даних “Законодавство України”/ВР України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. Відомості Верховної Ради, 2013, № 27, ст. 282. *База даних “Законодавство України”/ВР України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
3. Вільчик Т. Б. Реалізація принципу незалежності професійної діяльності адвокатів у взаєминах з державною владою. *Вісник Академії адвокатури України.* Том 11. Число 2(30). 2014. С. 63–74.
4. Матвеев П. Історія адвокатури. Правовий статус адвокатури, адвокатська діяльність. *Юридичний журнал.* 2013. № 1. С. 114–132.
5. Панкратова М. Е., Соловьев С. А. Возникновение института адвокатуры из патроната Древнего Рима. *Современное право.* 2012. № 10. С. 139–142.
6. Воронов А. А. Роль адвокатуры в реализации конституционного права на квалифицированную юридическую помощь: дисс. д-ра юрид. наук по спец. 12.00.11 – судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности, адвокатура. Москва, 2008. 490 с.
7. Святоцька В. О. Всесвітні міжнародно-правові стандарти організації та діяльності адвокатури: український вимір. *Право України.* 2012. № 7. С. 250–256.
8. Калинюк С. С. Інститут адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу: конституційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород, 2015. 203 с.
9. Шульгач Н. М. Поняття та сутність принципу незалежності суддів. *Науковий вісник Хмельницького національного університету. Серія “Юридичні науки”.* 2011 № 5. С. 227–230.
10. Назаров І. В. Принципи незалежності та самостійності суду: співвідношення понять. *Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина:* Мат. Всеукр. наук.-практ. конференції, 30 травня 2009 року. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. С. 170–173.
11. Михайленко О. Р. Про забезпечення незалежності суддів у змагальному кримінальному процесі. *Етичні та правові проблеми забезпечення незалежності суддів:* Матеріали міжнар. наук.-практ. семінару, 30–31 березня 2005 р.; м. Харків. Харків; Київ: ЦНТ “Гопак”, 2006. С. 51–56.
12. Подоляка А. М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури. *Форум права.* 2009. № 1. С. 429–433.
13. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. *База даних “Законодавство України”/ВР України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343.
14. Хартія основоположних принципів діяльності європейських адвокатів. *Адвокат майбутнього.* URL: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf.
15. Правила адво-

катської етики (від 09 червня 2017 року). Київ, 2017. 34 с. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf. 16. Стандарти незалежності юридичної професії Міжнародної асоціації юристів. URL: https://studopedia.net/5_13161_mizhnarodni-standarti-profesiynoi-diyalnosti-yuristiv.html. 17. Коваль К. Внутрішні стандарти адвокатури. *Український адвокат*. № 7(83). Липень 2013 року. С. 3–4. 18. Трунова Л. К. Привилегии и иммунитеты в отношении адвоката в уголовном судопроизводстве. *Дела судебные. Адвокаты делятся опытом*. Вып. 4. URL: <https://www.lawmix.ru/comm/1712>. 19. Муратова Н. Г. Система судебного контроля в уголовном судопроизводстве: вопросы теории, законодательного регулирования и практики: автореф. дис.... д-ра юр. наук. Екатеринбург, 2004. 43 с. 20. 5 років успіху української адвокатури. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/43f83bd682afc309ca20_file.pdf.

REFERENCES

1. *Konstytutsiia Ukrainy* [The Constitution of Ukraine]. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996, No. 30, Art. 141. The Legislation of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. *Zakon Ukrayiny` "Pro advokaturu ta advokats`ku diyal`nist`"* [The Law of Ukraine "On Advocacy and Advocacy"]. Verkhovna Rada News, 2013, No. 27, Article 282. The Legislation of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
3. Vil`chy`k T. B. *Realizaciya pry`ncy`pu nezalezhnosti profesijnoyi diyal`nosti advokativ u vzayemy`nax z derzhavnoyu vladoyu* [Implementation of the principle of independence of the professional activity of lawyers in relations with the state authorities]. Bulletin of the Academy of Advocates of Ukraine. Vol. 11. No 2 (30). 2014, pp. 63–74.
4. Matveyev P. *Istoriya advokatury`. Pravovy`j status advokatury`, advokats`ka diyal`nist`* [Lawyer's history. Legal status of a lawyer, advocacy]. Law Journal. 2013. No 1. pp. 114–132.
5. Pankratova M. E., Solov`ev S. A. *Vozniknovenie instituta advokatury iz patronata Drevnego Rima* [The emergence of the institute of advocacy from the patronage of Ancient Rome]. Modern law. 2012. No. 10. pp. 139–142.
6. Voronov A. *Rol` advokatury v realizatsii konstitutsionnogo prava na kvalifitsirovannuyu yuridicheskuyu pomoshch`* [The role of the bar in the implementation of the constitutional right to qualified legal assistance]: Diss. doct. legal sciences for special. 12.00.11 – the judiciary, prosecutorial supervision, the organization of law enforcement, the bar. Moscow, 2008. 490 p.
7. Svyatocz`ka V. O. *Vsesvitni mizhnarodno-pravovi standarty` organizaciyi ta diyal`nosti advokatury`: ukrayins`ky`j vy`mir* [Worldwide international legal standards for the organization and operation of the bar: Ukrainian dimension]. Law of Ukraine. 2012. No 7. pp. 250–256.
8. Kaly`nyuk S. S. *Instytut advokatury` v mexanizmi realizaciyi prava lyudy`ny` i gromadyany`na na pravovu dopomogu: konstytucijno-pravovy`j aspekt* [Institute of Advocacy in the Mechanism for the Exercise of Human Rights and Citizens for Legal Aid: Constitutional Legal Aspect]. diss. ... cand. lawyer. Sciences: 12.00.02. Uzhgorod, 2015. 203 p.
9. Shul`gach N. M. *Ponyattya ta sutnist` pry`ncy`pu nezalezhnosti suddiv* [The concept and essence of the principle of independence of judges]. Scientific Bulletin of Khmelnytsky National University. Legal Sciences Series. 2011 No. 5. pp. 227–230.
10. Nazarov I. B. *Pry`ncy`py` nezalezhnosti ta samostijnosti sudu: spivvidnoshennya ponyat* [Principles of independence and independence of the court: the relation of concepts]. Independent Court -Guarantee of Protection of Rights, Freedoms and Legal Interests of Man and Citizen: Mat. All-Ukrainian. Research Practice conference, May 30, 2009. Chernivtsi: Chernivtsi Nat. Univ. Publ, 2009, pp. 170–173.
11. My`xajlenko O. R. *Pro zabezpechennya nezalezhnosti suddiv u zmagal`nomu kry`minal`nomu procesi* [On ensuring the independence of judges in competitive criminal proceedings]. Ethical and Legal Issues of Judicial Independence: Proceedings of the Int. Research Practice seminar, March 30–31, 2005; Kharkiv. Kharkiv; Kyiv: Gopak Center Publ, 2006. pp. 51–56.
12. Podolyaka A. M. *Zaxy`st prav i svobod gromadyan zasobamy` advokatury`* [Advocacy protection of citizens' rights and freedoms]. The forum is right. 2009. № 1. pp. 429–433.
13. *Zagal`ny`j kodeks pravyl` dlya advokativ krayin Yevropejs`kogo Spivtovary`stva* [General Code of Practice for European Community Lawyers]. The Legislation of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343.
14. *Xartiya osnovopolozhny`x pry`ncy`piv diyal`nosti yevropejs`ky`x advokativ* [Charter of Fundamental Principles for the Activities of European Lawyers].

Lawyer of the future. Available at: http://qala.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/Hartiya_brenduvannya.pdf. 15. *Pravy`lamy` advokats`koyi ety`ky` (vid 09 chervnya 2017 roku)* [The Rules of Attorney Ethics (June 09, 2017)]. Kyiv, 2017. 34 p. Available at: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf. 16. *Standarty` nezalezhnosti yury`dy`chnoyi profesiyi Mizhnarodnoyi asociaciyi yury`stiv* [Standards of Independence of the Legal Profession of the International Bar Association]. Available at: https://studopedia.net/5_13161_mizhnarodni-standarti-profesiynoi-diyalnosti-yuristiv.html. 17. Koval` K. *Vnutrishni standarty` advokatury`* [Internal standards of the lawyer]. Ukrainian lawyer. No. 7 (83). July 2013. pp. 3–4. 18. Trunova L. K. *Privilegii i immunitety v otnoshenii advokata v ugovnom sudoproizvodstve* [Privileges and immunities in relation to a lawyer in criminal proceedings]. Litigation. Lawyers share their experiences. Vol. 4. Available at: <https://www.lawmix.ru/comm/17>. 19. Muratova N. G. *Sistema sudebnogo kontrolya v ugovnom sudoproizvodstve: voprosy teorii, zakonodatel'nogo regulirovaniya i praktiki* [The system of judicial control in criminal proceedings: theory, legislative regulation and practice] avtoref. dis.... d-ra yur. nauk. Ekaterinburg, 2004. 43 p. 20. *5 rokiv uspixu ukrayins`koyi advokatury`* [5 years of success of the Ukrainian Bar]. Available at: https://unba.org.ua/assets/uploads/43f83bd682afc309ca20_file.pdf.

Дата надходження: 03.04.2019 р.